

Učni pripomoček 3 :

Oblikovanje prepričljivih podnebnih pripovedi

Co-funded by
the European Union

1. Cilj/ Učni cilji

Cilj te vadbice je opremiti učitelje in mladinske delavce z bistvenim znanjem in orodji za pisanje in razvoj interaktivnih pustolovskih knjig, osredotočenih na podnebne spremembe. Teme, povezane s podnebjem, so raznolike in jih vse bolj prepoznavajo tako mladi, ki so zaradi teh vprašanj pogosto zaskrbljeni, kot tudi protagonisti globalnih gibanj, ki se zavzemajo za bolj trajnostne politike. Zamisel je torej, da se v zgodbah odražajo tako njihove tesnobe kot aktivizem, da bi mlade bralce motivirali, informirali in na pozitiven način vključili. Vsaka zgodba bo imela pomembno poslanstvo, da študentom pomaga razvijati njihove spretnosti na ustvarjalen in prilagodljiv način, spodbuja kritično mišljenje in netradicionalno sklepanje ter jim omogoči strateško krepitev njihove izobraževalne in poklicne rasti.

Ključni učni cilji:

- Strukturirati zgodbe o podnebnih spremembah z uporabo ključnih narativnih elementov (junak, konflikt, razrešitev).
- V zgodbe vključiti resnične primere..
- Uporabiti zgodbe kot orodje za spodbujanje kritičnega mišljenja, reševanja problemov in aktivnega sodelovanja

2. Uvod

Zgodbe o podnebnih spremembah pripovedujejo dogodke, izkušnje ali scenarije, povezane z okoljem, pogosto z osebnih ali kolektivnih stališč. Združujejo znanstvena dejstva s čustvi, vrednotami in dejanji, zaradi česar je vsebina bolj dostopna in privlačna.

V tem smislu pripoved postane močno orodje za povezovanje podnebnih vprašanj s človeškimi izkušnjami: abstraktne probleme, kot so globalno segrevanje, ekstremni dogodki ali okoljska krivica, preoblikuje v konkretne situacije, v katerih se liki soočajo z resničnimi izzivi. Ta povezava bralce ne le obvešča, ampak jih tudi motivira k razmisleku in delovanju.

Podnebje tako postane protagonist zgodbe, ki oblikuje okolje, vpliva na življenja likov in spodbuja konflikte, ki zahtevajo rešitev. Skozi zgodbe učenci izkusijo tako nujnost problema kot tudi možnost sprememb

3. Vodnik po korakih

a) Strukturiranje učinkovite podnebne pripovedi

Korak 1 – Določite temelje

Preden začnete pisati, opredelite ključne elemente zgodbe:

- **Kje** se pripoved odvija.
- **Kdaj** se zgodi (preteklost, sedanost ali prihodnost).
- **Kaj** se dogaja (ozadje ali glavna tema).
- **Kdo** so glavni liki.

Korak 2 – Vizualizirajte strukturo

Poskusite svojo zgodbo vizualizirati grafično: na primer tako, da ustvarite tri kroge, ki predstavljajo začetek, sredino in konec. V vsak krog vstavite okolja, like, časovni okvir ter morebitne zgodovinske reference, novice ali posebna dejstva, ki so pritegnila vašo pozornost.

Korak 3 – Napišite linearno vezijo

Preden zgodbo razdelite na različne možnosti in alternative, najprej napišite polno linearno različico, pri čemer že opredelite točke, kjer se lahko kasneje vstavijo izbire ali spremembe smeri.

Korak 4 – Osredotočite se na reševanje problemov

Celotna pripoved mora biti usmerjena v reševanje problemov in prikazovati, kako se liki soočajo z izzivi in jih premagujejo. Ključne prelomnice in konec naj bi navdihnile upanje in bralce motivirale k dejanjem, tako znotraj zgodbe kot v resničnem življenju.

Korak 5 – Oblikujte uvod

Začetek zgodbe je ključnega pomena, saj predstavlja pakt med avtorjem in bralcem. Že od prvih vrstic mora spodbujati radovednost in zanimanje. Uvod je lahko dinamičen, opisen, polemičen ali celo »meteorološki«, če se le izogiba klišejem in jasno predstavi podnebno vprašanje v središču zgodbe.

Korak 6 – Ustvarite privlačne prizore

Napišite prizore, ki so čustveno bogati in včasih polni napetosti. Zmenjajte akcijsko usmerjene sekvence z reflektivnimi trenutki, ki bralce spodbujajo k poglobljenemu

razmisleku o podnebni problematiki. Uporabite žive opise, ki sprožijo notranje reakcije in smiselne odločitve.

Korak 7 – Dodajte možnost razvejanja

Ko napišete celotno zgodbo, se vrnite na točke, kjer ste načrtovali vstavev možnosti z več možnimi odgovori, in razvijte alternative. Predstavljajte si scenarije, ki spremenijo smer pripovedi in pokažejo, kako lahko napačne odločitve vodijo do katastrofalnih ali nesrečnih izidov. Grafično si lahko zgodbo predstavljate kot drevo: vsaka izbira vodi do novih vej in različnih scenarijev.

Korak 8 – Eksperimentirajte s pristopi

Za okrepitev strukture zgodbe, eksperimentirajte z različnimi tehnikami pisanja, na primer z obratnim načrtovanjem, začeni s končno rešitvijo in gradnjo zgodbe v obratni smeri.

Korak 9 – Jasno umestite zgodbo

Bistveno je opredeliti ne le temo, podnebni dogodek in vprašanje, ki ga je treba obravnavati, temveč tudi časovno obdobje in lokacije, bodisi fiksne bodisi večkratne. Cilj je bralcem zagotoviti smiselne elemente, ki pomagajo umestiti zgodbo v okolje.

Korak 10 – Povežite okolje in pripoved

Ne pozabite, da lahko okolje, ki ga ne razumemo le kot fizični kraj, temveč tudi kot mentalni prostor, pozitivno ali negativno vpliva na ljudi. Podnebne spremembe same po sebi postanejo "okolje", ki oblikuje življenja likov. Izbrana tema je torej tako problem, ki ga je treba obravnavati, kot tudi ozadje, na katerem se zgodba odvija.

Korak 11 – Zagotovite vključenost

Opisi morajo biti privlačni in informativni, kar bralcem omogoča, da sami sprejemajo odločitve. To so "posebne" knjige: poleg zabave morajo ponujati tudi priložnosti za razmislek in odločanje. Liki naj predstavljajo širok spekter izkušenj, pri čemer se izogibajte stereotipom. Glavni junak ne sme biti vedno bel moški, vključeni morajo biti različni spoli, ozadja, sposobnosti in manjšinske skupine, da bi ustvarili čim bolj vključujoče zgodbe.

b) Izbira glasu zgodbe

Med najpomembnejšimi odločitvami je stališče zgodbe, ki bo temeljno. Kdo bo pripovedovalec? Pripovedovalec je v vseh pogledih »priča« zgodbe.

Izbira prve osebe lahko za začetnika poenostavi proces pisanja. Ustvari intimnost, spontan ton in omogoča boljši nadzor nad čustvenim razvojem in rastjo protagonista. Vendar pa bo potrebno poskušati prikazati tudi like, ki so zelo drugačni od nas samih, pri čemer bo vedno treba upoštevati okolje in kontekst, v katerem se vse dogaja, da se pustolovščina lahko razvije in napreduje proti razrešitvi dogodkov.

Druga možnost je uporaba pripovedovalca v tretji osebi, ki pripoveduje o izkušnjah vseh likov, opisuje njihove fizične in psihološke lastnosti ter zagotavlja čim več informacij. Čeprav je zunanji, lahko ta pripovedovalec še vedno prevzame perspektivo protagonista in opiše, kako se ta lik sooča in doživlja preizkušnje, ki jih mora premagati. Tudi v tem primeru se bralec zlahka poistoveti z likom.

Nadaljnja različica je uporaba druge osebe, kjer pripovedovalec govori neposredno bralec. To ustvarja izvirnost in neposrednost, vendar je bolj zapleteno za uporabo, zlasti za začetnike.

c) Vključevanje resničnih dogodkov in osebnosti

Naše vsakdanje življenje je polno dogodkov, pogosto dramatičnih, ki jih povzročajo podnebne spremembe: nenadno hudourniško deževje, taljenje ledenikov, ki vodi v dvig morske gladine, dezertifikacija in uničenje ali erozija zemlje. Resnični okoljski dogodki, kot so ti, lahko služijo kot močni sprožilci pripovedi. Če se navdihnemo v novicah in si to predstavljamo kot osrednjo točko naše zgodbe, lahko to uporabimo za ustvarjanje okolja in za določitev, kateri in koliko likov bo vključenih: protagonisti, antagonisti in stranske vloge..

Izbrana tema "katastrofe" bi morala služiti kot osnova za zgodbo, ki ne le opozarja in ozavešča, temveč ponuja tudi primere, navdih in možnosti za prenovo, zahvaljujoč številnim rešitvam, ki jih omogoča struktura pustolovske knjige. Ti konflikti, povezani s podnebjem, postanejo priložnosti za ustvarjanje ustvarjalnih odzivov in novih poti za spremembe.

Uporabite resnične zgodbe kot navdih za ustvarjanje realističnih in motivacijskih pripovedi. Na primer:

- Gibanje za pogozdovanje v Keniji (gibanje Zeleni pas)
 - Navdihujoče osebnosti, kot so Rachel Carson, Julia Butterfly Hill – ki je znano živela v sekvoji, da bi preprečila uničenje gozda – ali Jacques Cousteau, morski raziskovalec in strasten zagovornik narave, lahko služijo kot vzorniki za protagoniste ali pa so neposredno vpletene v zgodbo.

Prosto navedite zgodovinske ali resnične osebnosti kot vire navdiha, četudi le za oblikovanje lastnosti njihovih lastnih izmišljenih likov. Pomembno je stališče, ki ga boste dali knjigi, pri čemer uporabite prvo ali drugo osebo, da se bralec lahko poistoveti s protagonistom in se z njimi vživi.

4. Primer praktične aktivnosti

Pisanje zahteva raziskavo; zato je treba zbrati vse informacije, potrebne za izgradnjo trdnih temeljev za pripoved. Navdih lahko nato črpamo iz literature, bogate s primeri in knjigami različnih žanrov (fantazija, znanstvena fantastika, resnične zgodbe, grafični romani), kjer ima podnebje ali podnebne spremembe osrednjo vlogo.

Primeri za to so:

- "Klic divjine" J. Londona, ki se dogaja v divjini z ostrim in negostoljubnim podnebjem, sledi dogodivščinam psa Bucka.
- Resnična zgodba Christopherja McCandlessa, "V divjino", ki pripoveduje o njegovem tragičnem potovanju po Aljaski. Obe knjigi obravnavata podnebje kot protagonista in ne zgolj kot ozadje.

Med novejšimi publikacijami je grafični roman "Dekle ribica" S. Jessena, ki pripoveduje zgodbo o dveh otrocih, ujetih v svojem domu na milost in nemilost naraščajočih vodah, ki jih povzroča močno deževje. Omeniti velja tudi nagrajeni roman "Stardust" avtorice Hannah Arnessen in "Il limite del mondo" Barbare Borlini (v sodelovanju s Francescom Memom), edinstven grafični roman oziroma "dvojna" knjiga z dvema platnicama in dvema avtonomnima, a medsebojno povezanima zgodbama, ki obravnavata temo podnebnih sprememb. V prihodnosti, ki je le na videz distopična, a v resnici zelo blizu, prikazuje življenje dveh mladih ljudi, ki živita v različnih delih sveta: na eni strani oseba v zmerni in bogati regiji, na drugi pa oseba v žgoči, osiromašeni regiji, v najhujših posledicah podnebnih sprememb.

Vse te knjige (in številne druge) lahko služijo kot dragoceni primeri, kako je mogoče temo podnebja obravnavati in jo vgraditi v prepričljivo pripoved.

5. Upoštevanje vključenosti

- Linearno pisanje s kratkimi odstavki in uporabo krepke pisave za ključne besede (razmik med vrsticami 1,5; besedilo poravnano levo; ne uporabljajte kurzive, podčrtanih in velikih tiskanih črk; besedilo označite s krepko pisavo in/ali barvo)
- Izogibajte se nedostopni kulturni simboliki ali stereotipom.
- Vizualni pripomočki.
- Dajte prednost konkretnemu jeziku in se izogibajte abstraktnim konceptom ali kompleksnim metaforam.

6. Pričakovani rezultati/ Zaključek

Vzgojitelji in mladinski delavci bodo znali:

- Pisati/oblikovati podnebne zgodbe, ki spodbujajo sodelovanje in empatijo;
- Uporabiti junaško in realistično strukturo za ustvarjanje privlačnih zgodb;

Učiti mlade, kako se spopasti z okoljskimi izzivi s pripovedovanjem zgodb

Priporočena orodja

- Genially - interaktivna pripoved
- Audacity - zvok
- <https://www.climatestorylab.org/>
- <https://climatevisuals.org/>

7. Bibliografija

MacDonald, A., & Moffat, K. (2024). *Creative approaches to climate adaptation education in secondary schools: Learning from the "Suitcase Stories" project*. *The Curriculum Journal*, 35(1). <https://doi.org/10.1177/00345237241236191>

Lejano, R. P., Tavares-Reager, J., & Berkes, F. (2018). *Climate and Narrative: Environmental Knowledge in Everyday Life*. Palgrave Macmillan. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1462901113000373>

NPR. (2024, March 29). Panama's Guna people are moving to escape rising seas. <https://www.npr.org/2024/03/29/1241687295>

Beach, R. (2023). Addressing the challenges of preparing teachers to teach about the climate crisis. *The Teacher Educator*, 58(4), 507-522. <https://doi.org/10.1080/08878730.2023.2175401>

Climate Narratives: What is Modern about Traditional Ecological Knowledge? 1 Raul P. Lejano, Joana Tavares, and Fikret Berkes <https://socialecology.uci.edu/sites/socialecology.uci.edu/files/users/pdevoe/climatena rratives.pdf?>

Greenbelt Movement. (n.d.). *Greenbelt Movement*. Retrieved July 15, 2025, from <https://www.greenbeltmovement.org/>

Good Energy Stories. (n.d.). *What is a climate lens?* Retrieved July 15, 2025, from <https://www.goodenergystories.com/playbook/what-is-a-climate-lens>

Co-funded by
the European Union

Financirano s strani Evropske Unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorjev in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske Unije ali Agencije za mladinske zadeve. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki podeljuje sredstva

Projektna številka: 2024-2-LT02-KA220-YOU-000293123

Vsa vsebina pod licenco CC BY-NC-SA 4.0